

Досвід практиків Польщі призводить до висновку, що податкові перевірки нерухомого майна, як правило, розпочинаються у відповідь на конкретну дію платника податків. Йдеться насамперед про перетворення власності, інвестиції чи коригування попередніх розрахунків. Справи про переплату з податку на нерухоме майно часто розтягуються на роки й доходять до Вищого адміністративного суду: у 2021 р. Вищий адміністративний суд вирішив вдвічі більше справ щодо податку на нерухоме майно, на відміну від справ щодо податку на прибуток, і лише вдвічі менше, ніж справ щодо ПДВ [3]. А тим часом несумлінним платникам податків, які можуть роками ухилятися від сплати податків, не декларуючи будівлі чи споруди, жодна перевірка на практиці не загрожує.

Механізм оподаткування нерухомого майна в Україні потребує подальшого вдосконалення. НА сьогодні під час його реформування має бути враховано як позитивний, так і негативний досвід Польщі в законодавчому та контрольному регулюванні податку на нерухоме майно.

Список використаних джерел:

1. *Ustawa o podatkach i opłatach lokalnych od 12 stycznia 1991 r.*
2. <https://przyjazne-deklaracje.pl/stawki-podatku-od-nieruchomosci-w-2022-roku/>
3. <https://gethome.pl/blog/podatek-od-nieruchomosci/>

УДК 657.15-047.36

Калабухова Світлана Вікторівна,

д.е.н., професор кафедри податкового менеджменту

та фінансового моніторингу,

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана,

м. Київ, Україна

АНАЛІЗ ТРАНСПАРЕНТНОСТІ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПЕРВИННОГО ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ

Поняття транспарентності вживається разом із такими поняттями, як: «прозорість» (clarity), «гласність» (disclosure), «відкритість» (openness), «публічність» (publicity), «підзвітність» (accountability). Наразі термін «транспарентність» почав застосовуватись при розгляді питань, пов'язаних із розкриттям інформації у фінансовій звітності підприємств. Зазвичай транспарентність фінансової звітності зумовлюється потребою стейкхолдерів у прийнятті економічних рішень. Від надійності інформації, що розкривається у фінансовій звітності, в сучасних умовах залежить не лише довіра з боку інвесторів і кредиторів, а також й ризик діяльності учасників економічних відносин, яких віднесено до суб'єктів первинного фінансового моніторингу.

Суб'єкти первинного фінансового моніторингу повинні запобігати та протидіяти відмиванню доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму. Для цього їм потрібно одержувати релевантну

інформацію про своїх клієнтів, необхідну для визначення, оцінки (переоцінки) та розуміння ризиків легалізації ними (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, виявлення ознак підозрілої діяльності, а також вживати відповідних заходів мінімізації таких ризиків залежно від їх рівня; проводити аналіз сценаріїв ризиків ВК/ФТ; виявляти та досліджувати вразливі зони, які можуть бути використані злочинцями; проводити розвідку у сфері ВК/ФТ на основі аналізу інформації, отриманої із загальнодоступних джерел. Одним із таких джерел інформації є фінансова звітність клієнта.

В умовах сьогодення серед вчених немає єдиного підходу до процедури аналізу прозорості (транспарентності) фінансової звітності. Загалом дослідниками розробляються методики, що спрямовані на оцінку рівня прозорості фінансової звітності через призму її відповідності якісним характеристикам корисної фінансової інформації згідно з міжнародними стандартами фінансової звітності; пропонуються розрахунки певних індикаторів, що показують незвичні відхилення від показників попередньої «нормальної» діяльності; вивчається невідповідність облікових методів та прийомів нормативним документам в контексті забезпечення впевненості щодо достовірності інформації.

Втім, окремі дослідники підходять до розуміння прозорості фінансової звітності з позиції терміну “маніпулювання” в контексті визначення фінансових результатів компанії. Зокрема, маніпулювання прибутками трактується як випадок, коли управлінський персонал компанії застосовує такий механізм облікової політики або креативну облікову практику, які уможливають сприятливо розкривати показники діяльності компанії у фінансовій звітності для власників та інших стейкхолдерів [1, с.24].

Доречно додати, що про суб’єктивність облікової політики та її здатність впливати на прибуток підприємства вказується у працях прихильників неоінституційного підходу в обліку, які вважали, що відносність звітних даних є наслідком ліберальності менеджменту суб’єкта господарювання та відносності оцінок вартості вибуття активів. Також це обґрунтовувалось тим, що доходи завжди впливають з документів на реалізацію товарів і послуг, а величина витрат завжди залежить від методу нарахувань, облікової політики підприємства і вибору адміністрацією різних методологічних прийомів [2, с.273].

Однією з моделей визначення рівня прозорості фінансової звітності, яка базується на розрахунку інтегрального показника (M-Score) та дозволяє визначити, чи здійснює компанія маніпуляції з обліковими даними, чи ні, а також встановити, за допомогою використання якого інструменту це було здійснено, є модель Бенейша. Дана модель набула розповсюдження в різних країнах світу, що свідчить про можливість її застосування й у вітчизняній практиці.

Застосування цього методу дозволяє на основі використання інформації з фінансової звітності за два звітних періоди (звітний – (1), попередній – (0)) встановлювати наявність викривлення облікової інформації в результаті здійснення маніпулятивної поведінки управлінського персоналу. Для пошуку викривлень, що можуть свідчити про здійснення облікових фальсифікацій або маніпуляцій, Бенейш запропонував 8 розрахункових змінних:

1) індекс частки щоденної інкасації дебіторської заборгованості (Days' sales in receivables index, DSRI). Показник частки щоденної інкасації дебіторської заборгованості (ЧДЗ) визначається як середня дебіторська заборгованість поділити на чистий дохід. $DSRI = ЧДЗ_{(1)} / ЧДЗ_{(0)}$;

2) індекс валової рентабельності (Gross margin index, GMI). Показник валової рентабельності (BP) визначається як валовий прибуток поділити на чистий дохід. $GMI = BP_{(0)} / BP_{(1)}$;

3) індекс якості активів (Asset quality index, AQI). Показник якості активів (ЯА) визначається як (необоротні активи – основні засоби) поділити на активи. $AQI = ЯА_{(1)} / ЯА_{(0)}$;

4) індекс чистого доходу від реалізації (Sales growth index, SGI). Показник чистого доходу від реалізації (ЧД) визначається за звітом про прибутки і збитки. $SGI = ЧД_{(1)} / ЧД_{(0)}$;

5) індекс норми амортизації (Depreciation index, DEPI). Показник норми амортизації (НА) визначається як амортизація поділити на основні засоби. $DEPI = НА_{(0)} / НА_{(1)}$;

6) індекс частки невиробничих операційних витрат у чистому доході (Sales, general, and administrative expenses index, SGAI). Показник частки невиробничих операційних витрат у чистому доході (ЧНОВ) визначається як (витрати на збут + адміністративні витрати + інші операційні витрати) поділити на чистий дохід. $SGAI = ЧНОВ_{(1)} / ЧНОВ_{(0)}$;

7) індекс левериджу (Leverage index, LVGI). Показник левериджу (Л) визначається як зобов'язання поділити на активи. $LVGI = Л_{(1)} / Л_{(0)}$;

8) показник грошової маневреності активів (Total accruals to total assets, TATA). Показник грошової маневреності активів (ГМА) визначається як (зміна оборотного капіталу – зміна грошей та їх еквівалентів – амортизація) поділити на активи. $TATA = ГМА_{(1)}$.

Наведений набір показників спрямований на перевірку гіпотез стосовно того, чи компанії здійснюють завищення чистого доходу від реалізації продукції (виручки), завищують вартість оборотних активів або здійснюють понаднормову капіталізацію витрат, оскільки це можна спостерігати через збільшення обсягу дебіторської заборгованості, зменшення валової рентабельності продаж, зменшення якісного рівня використовуваних активів.

Зведений показник M-Score, що дозволяє оцінювати ризик фальсифікації фінансової звітності компанії, визначається за допомогою рівняння множинної регресії, в яке підставляються розраховані індекси (формула 1):

$$M\text{-Score} = -4,84 + 0,920 DSRI + 0,528 GMI + 0,404 AQI + 0,892 SGI + 0,115 DEPI - 0,172 SGAI + 4,679 TATA - 0,327 LVGI \quad (1)$$

Бенейшем було встановлено, що коли значення M-Score є меншим ніж (-2,22), то є малоімовірним маніпулювання показниками фінансової звітності, а якщо даний показник є більшим за -2,22, то така компанія, ймовірно, маніпулювала своїми обліковими показниками протягом досліджуваного звітного періоду.

Використання наведеного підходу дозволяє проаналізувати не тільки наявність маніпулювань щодо прибутку в компаніях, а також отримати сигнали про ймовірність предикатних злочинів. Одержані результати такого аналізу можуть використовуватись суб'єктами первинного фінансового моніторингу для виявлення ознак підозрілої діяльності клієнта, а також для обґрунтування рішення про присвоєння рівня ризику клієнту.

Список використаних джерел:

1. Messod D. Beneish. *The Detection of Earnings Manipulation. Financial Analysts Journal. 1999. September/October. P.24-36.*
2. Калабухова С.В. *Уніфікація аналітичних процедур в умовах стандартизації бухгалтерського обліку та аудиту: монографія. Київ: КНЕУ, 2019. 431 с.*

УДК 336.22:657

Кучерява Мар'я Василівна,
к.е.н., завідувач Центру впровадження
результатів фінансово-економічних досліджень,
ДННУ «Академія фінансового управління»,
м. Київ, Україна

УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО СКЛАДАННЯ ГЛОБАЛЬНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ З ТРАНСФЕРТНОГО ЦІНОУТВОРЕННЯ В УКРАЇНІ

Забезпечення порівнянності даних щодо трансфертного ціноутворення обумовлює необхідність удосконалення нормативно-правового поля у цій сфері в частині надання якісної і актуальної інформації. Задля цього доцільним є розроблення методичних рекомендацій, надання узагальнюючих податкових консультацій.

Нормативно-правовою основою для розробки проектів зазначених вище документів щодо підготовки глобальної документації з трансфертного ціноутворення можуть слугувати:

- Податковий кодекс України: Кодекс від 02.12.2010 р. № 2755-VI [1];
- багатостороння конвенція про виконання заходів, які стосуються угод про оподаткування, з метою протидії розмиванню бази оподаткування та виведенню прибутку з-під оподаткування [2];
- Закон України «Про валюту і валютні операції» [3];
- узагальнююча податкова консультація щодо застосування окремих положень статті 39 Податкового кодексу України, затверджена наказом Міністерства фінансів України від 14.05.2021 № 266 [4];
- національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку.